

Opis założeń

do projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004 z wyłączeniem powierzchni Wigierskiego Parku Narodowego

Powierzchnia:

Całkowita powierzchnia obszaru Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004 wynosi 16072,11 ha, natomiast powierzchnia Wigierskiego Parku Narodowego 15085,49 ha. Wobec powyższego projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004 w części położonej poza granicami Parku obejmuje powierzchnie 986,62 ha.

Status:

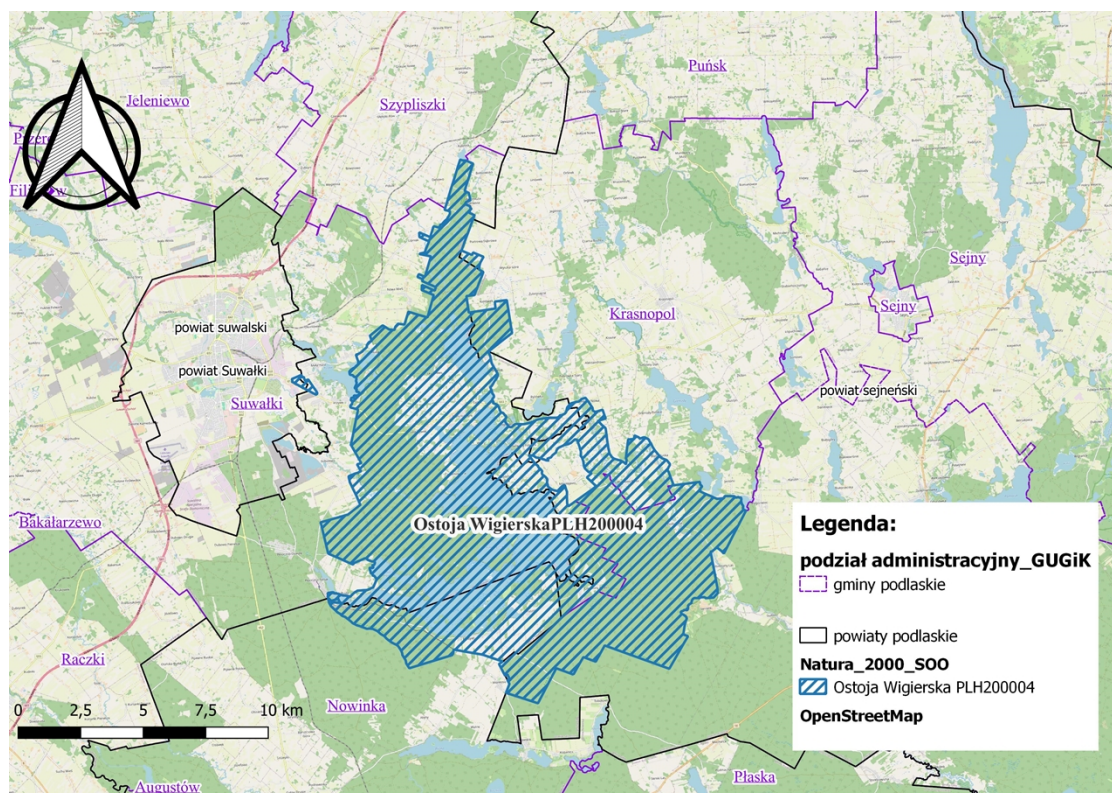
Obszar Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004 został zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej 2008/25/WE jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (decyzja Komisji Europejskiej z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny Dz. Urz. UE L 12 z 15.01.2008. Ponadto w 2022 r. została przyjęta zmiana granicy obszaru (decyzja wykonawcza Komisji UE 2022/231 z dnia 16 lutego 2022 r. w sprawie przyjęcia piętnastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny - Dz. U. UE. L. z 2022 r. Nr 39, str. 14). Ww. zmiany uwzględnia także rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 7 września 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Wigierska PLH200004 (Dz. U. z 2023 poz. 2137).

Położenie administracyjne:

Obszar Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004 położony jest w województwie podlaskim, na terenie czterech powiatów, w granicach pięciu gmin (Tabela 1):

Tabela 1. Powierzchnia gmin i Obszaru Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004. W oparciu o dane PZGiK - Państwowy Rejestr Granic i Powierzchni Jednostek Podziałów Terytorialnych Kraju (PRG).

Lp.	Gmina	Powiat	Powierzchnia (ha)	
			Całkowita Gminy	W obrębie SOO Ostoja Wigierska
1.	Krasnopol	sejneński	17153,40	2012,81
2.	Giby		32342,15	3766,75
3.	Nowinka	augustowski	20413,26	1915,65
4.	Suwałki	suwalski	26467,52	8361,32
5.	Szypliszki		15646,71	0,07
6.	Miasto powiat Suwałki		6552,05	15,51
SUMA				16072,11

Ryc. 1. Mapa położenia obszaru Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004 na tle podziału administracyjnego.

Istniejące formy ochrony:

Teren Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Natura 2000 Ostoja Wigierska pokrywa się z innymi formami ochrony przyrody, wymienionymi w art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (Dz. U 2024 poz. 1478 tj.) tj.

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002;
- Wigierski Park Narodowy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu: Pojezierze Północnej Suwalszczyzny, Pojezierze Sejneńskie, Puszcza i Jeziora Augustowskie;
- 2 pomniki przyrody.

Opis obszaru:

Ostoję Wigierską obejmuje północny fragment rozległej Puszczy Augustowskiej wraz z kompleksem jezior należących do Pojezierza Litewskiego. Prawie cały obszar Ostoi (94%) znajduje się w granicach Wigierskiego Parku Narodowego. Pod względem geologicznym obszar ten położony jest w strefie wyniesienia mazursko-suwańskiego, wchodzącego w skład Platformy Wschodnioeuropejskiej. Strukturę i rzeźbę utworów powierzchniowych ukształtowało przede wszystkim zlodowacenie północnopolskie, w wyniku którego powstały m.in.: rynny jeziora Wigry oraz wały i pagórki czołowo-morenowe w rejonie Bryzgla. Część północna Ostoi odznacza się bardzo urozmaiconą rzeźbą. Przeważają tu formy morenowe zbudowane z piasków, glin zwalowych, żwirów i głazów o bardzo urozmaiconym składzie mineralogicznym. W części południowej dominują równiny sandrowe zbudowane z piasków osadzających się przed czołem topniejącego lodowca. Cały obszar leży w środkowej części dorzecza Czarnej Hańcy, lewobrzeżnego dopływu Niemna. Sieć hydrograficzną tworzy tu rzeka Czarna Hańca oraz mniejsze rzeki: Wiatrołuża, Kamionka, Samlanka. Dominującym elementem sieci hydrograficznej są jeziora, zajmujące ok. 22% powierzchni Ostoi, w tym zwłaszcza Jezioro Wigry, należące do najgłębszych (5 miejsce) i największych (10 miejsce) zbiorników wodnych w Polsce. Do szczególnie cennych jezior należą tzw. suchary czyli zbiorniki bezodpływowe i odpływowe, o niskiej żyzności i dużej kwasowości, pozbawione typowej roślinności szuwarowej i podwodnej, za to z nasuwającym się na powierzchnię wody płem. Zbiorowiska roślinne tego terenu charakteryzują się wysokim stopniem naturalności. Cechą charakterystyczną zespołów roślinnych jest obecność gatunków o północnym typie rozmieszczenia, w tym zwłaszcza borealnych. Stwierdzono tu występowanie 1042 gatunków roślin naczyniowych, ponad 320 gatunków mszaków, ponad 1100 gatunków grzybów wielkoowocnikowych, ponad 360 gatunków porostów i ponad 600 taksonów glonów. Na terenie Parku opisano występowanie 158 zbiorowisk roślinnych, a ponadto co najmniej 12 jednostek o niejasnej klasyfikacji syntaksonomicznej oraz 5 jednostek w randze podzespołu. W szacie roślinnej zdecydowanie przeważają zbiorowiska leśne, które zajmują ponad 60% powierzchni Parku. Spośród kilkunastu wyróżnionych na terenie Ostoi Wigierskiej typów siedliskowych lasów przeważają bory mieszane świeże i lasy mieszane świeże - z dominującą sosną i świerkiem, domieszkowym dębem, brzozą i osiką. W północnej części Ostoi lasy są

silnie zróżnicowane – z cennymi przyrodniczo fragmentami grądów, borów, lasów bagiennych i olsów. Do szczególnie cennych ekosystemów Ostoi Wigierskiej należą torfowiska: wysokie, przejściowe, nakredowe oraz torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk. Niewielkie fragmenty zajmują także cenne zbiorowiska nieleśne: murawy napiaskowe i bliźniczkowe, łąki trzęślicowe, wilgotne i świeże, a także ziołorośla nadrzeczne. W przypadku fauny najliczniejszą grupę, zarówno pod względem gatunków, jak również osobników, tworzą bezkręgowce, w tym ponad 1730 gatunków motyli. Specyfiką Ostoi Wigierskiej jest obecność gatunków borealnych, mających tu stanowiska, niekiedy izolowane, na południowej granicy zasięgu europejskiego. W granicach Ostoi Wigierskiej stwierdzono ponad 300 gatunków kręgowców.

Aktualne przedmioty ochrony obszaru

Przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004 są gatunki roślin i zwierząt oraz siedliska przyrodnicze wymienione w obowiązującym Standardowym Formularzu Danych (SDF) obszaru z „oceną ogólną znaczenia obszaru” A, B lub C, tj.: 12 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej; 9 gatunków roślin oraz 13 gatunków zwierząt z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej.

Tabela 2. Siedliska przyrodnicze będące przedmiotami ochrony SOO Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004.

Kod	Nazwa polska
3140	Twardowodne oligo– i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic <i>Charetea</i>
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>
3160	Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne
6210	Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i> i ciepłolubne murawy z <i>Asplenion septentrionalis</i> <i>Festucion pallentis</i>)
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)
7110	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)
7210	Torfowiska nakredowe
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny
91D0	Bory i lasy bagienne i brzozowo- sosnowe bagienne lasy borealne
91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe

Tabela 3. Gatunki roślin będące przedmiotami ochrony SOO Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004.

Kod	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1516	Aldrowenda pęcherzykowata	<i>Aldrovanda vesiculosa</i>
1939	Rzepik szczeciniasty	<i>Agrimonia pilosa</i>
1902	Obuwik pospolity	<i>Cypripedium calceolus</i>
1381	Widłoząb zielony	<i>Dicranum viride</i>
6216	Haczykowiec błyszczący	<i>Hamatocaulis vernicosus</i>
1903	Lipiennik Loesela	<i>Liparis loeselii</i>
1477	Sasanka otwarta	<i>Pulsatilla patens</i>
1528	Skalnica torfowiskowa	<i>Saxifraga hirculus</i>
1437	Leniec bezpodkwiatkowy	<i>Thesium ebracteatum</i>

Tabela 4. Gatunki zwierząt będące przedmiotami ochrony SOO Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004.

Kod	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1032	Skójka gruboskorupowa	<i>Unio crassus</i>
1042	Zalotka większa	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>
1060	Czerwończyk nieparek	<i>Lycaena dispar</i>
5339	Różanka	<i>Rhodeus sericeus</i>
1149	Koza	<i>Cobitis taenia</i>
1166	Traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>
1188	Kumak nizinny	<i>Bombina bombina</i>
1337	Bóbr europejski	<i>Castor fiber</i>
1355	Wydra	<i>Lutra lutra</i>
1361	Ryś	<i>Lynx lynx</i>
1352	Wilk	<i>Canis lupus</i>
1308	Mopek	<i>Barbastella barbastellus</i>
1318	Nocek łydkowłosy	<i>Myotis dasycneme</i>

Podczas prac nad projektem planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Ostoja Wigierska z wyłączeniem powierzchni Wigierskiego Parku Narodowego (zwanego dalej projektem PZO) lista przedmiotów ochrony na skutek weryfikacji może ulec zmianie. .

Ponadto, w toku dalszych prac nad projektem Planu zostanie poddane analizie, czy istnieje konieczność wskazania kluczowych przedmiotów ochrony, decydujących o wyznaczeniu obszaru Natura 2000. Dla gatunków i siedlisk uznanych za kluczowe, ochrona będzie zaplanowana szczególnie starannie, zaś w przypadku konfliktów między celami ich ochrony, a celami innych przedmiotów ochrony będą one rozstrzygane na rzecz gatunków kluczowych.

Obszar objęty Planem

Plan zadań ochronnych dotyczyć będzie obszaru Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004 z wyłączeniem powierzchni Wigierskiego Parku Narodowego.

Uzasadnienie:

W granicach obszaru znajduje się Wigierski Park Narodowy, który posiada opracowany projekt planu ochrony z zakresem Natura 2000, oczekujący aktualnie na zatwierdzenie ministra właściwego do spraw środowiska. W związku z tym zachodzą przesłanki określone w art. 28 ust. 11 ustawy o *ochronie przyrody* do nieobejmowania części obszaru w granicach Parku projektem PZO.

Czym jest Plan zadań ochronnych Obszaru Natura 2000

Plany zadań ochronnych (PZO) są sporządzane i realizowane dla obszarów Natura 2000 w celu zapewnienia docelowego stanu zachowania przedmiotów ochrony danego obszaru i zachowania integralności sieci Natura 2000. Podstawą prawną ich tworzenia jest art. 28 ust. 13 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 tj.). Szczegółowy tryb sporządzania i zakres prac określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz.U. 2010 nr 34 poz. 186 z późn. zm).

Pierwszy plan zadań ochronnych sporządza się w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską jako obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty lub od dnia wyznaczenia obszaru specjalnej ochrony ptaków. Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, lub zachodzi konieczność jego aktualizacji, w szczególności w wyniku oceny aktualności PZO, którą Regionalny dyrektor ochrony środowiska sporządza i przekazuje Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska nie rzadziej niż co 6 lat.

Sporządzający projekt PZO umożliwia zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, udział w pracach związanych ze sporządzaniem tego projektu.

Sporządzający projekt PZO, zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku

i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu.

PZO ustanawia regionalny dyrektor ochrony środowiska w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zawiera:

- a) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- b) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- c) cele działań ochronnych;
- d) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących: ochrony czynnej siedlisk gatunków, monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony.
- e) wskazania do zmian w istniejących innych dokumentach planistycznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.
- f) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru.

PZO jest więc instrumentem planistycznym, środkiem do skutecznej ochrony sieci Natura 2000 i chronionych w niej przedmiotów ochrony, w przypadku Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk (SOO) – siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk.

PZO dla SOO Natura 2000 powinien mieć następujące skutki:

- a) osiągnięcie celów ochrony określonych w PZO dla poszczególnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt;
- b) utrzymanie lub zwiększenie integralności sieci Natura 2000;
- c) utrzymanie lub poprawa stanu zachowania siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru;
- d) ograniczenie lub wykluczenie zagrożeń dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- e) umożliwienie rolnikom i zarządom terenu łatwego uzyskania wsparcia finansowego w zamian za działania ograniczające ich produkcję roślinną i zmierzające do poprawy stanu zachowania siedlisk przyrodniczych występujących na ich gruntach;
- f) zwiększenie świadomości lokalnych społeczności na temat korzyści płynącej z ochrony zasobów przyrodniczych obszaru poprzez parasolowy efekt ochrony siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków zwierząt.

Informacja o postępie prac

Informację na temat bieżącego stanu prac nad projektem PZO będzie można uzyskać za pośrednictwem strony internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku:

[Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku - Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku - Portal Gov.pl](#)

Wnoszenie uwag i wniosków będzie możliwe w formie pisemnej oraz za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym, w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku, 15-554 Białystok, ul. Dojlidy Fabryczne 23 lub drogą elektroniczną na adres email

biuro@bialystok.rdos.gov.pl, lub w formie ustnej do protokołu w siedzibie RDOŚ w Białymstoku po uprzednim umówieniu wizyty pod numerem telefonu: 85 74-06-981 wew. 35.

Literatura:

1. Standardowy Formularz Danych, Ostoja Wigierska PLH200004, <https://n2k-ws.gdos.gov.pl/wyszukiwarkaN2k/webresources/pdf/PLH200004>
2. Sokołowski, A. W. 1993. Wigierski Park Narodowy. Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody, 12, 103-109.
3. Stempień-Salek, M. 2003. Wigierski Park Narodowy. Przyroda Polska, (09), 20-22.
4. Wawrzyniak-Wydrowska 2010. Ochrona jeziora Wigry ze szczególnym uwzględnieniem gatunków i siedlisk objętych siecią Natura 2000 (maszynopis).
5. Projekt Planu ochrony Wigierskiego Parku Narodowego, Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Puszcza Augustowska (PLB200002) oraz Obszaru mającego znaczenie dla wspólnoty Ostoja Wigierska (PLH200004) w częściach pokrywających się z obszarem Wigierskiego Parku Narodowego.2023.